Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

27. aprill 2023 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Kindlustusasjade kohtualluvuse eeskirjad – Artikli 15 punkt 5 – Võimalus eeskirjadest kokkuleppega kõrvale kalduda – Artikli 16 punkt 5 – Direktiiv 2009/138/EÜ – Artikli 13 punkt 27 – Mõiste „suured riskid“ – Laevakorpuse kindlustusleping – Lepingutingimus, mis sisaldab kohtualluvuse kokkulepet kindlustusandja ja kindlustatu vahel – Võimalus tugineda kindlustatu vastu sellele lepingutingimusele – Lõbusõidulaev, mida ei kasutata kaubanduslikul eesmärgil

Kohtuasjas C-352/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Østre Landsreti (idapiirkonna apellatsioonikohus, Taani) 27. aprilli 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. mail 2021, menetluses

A1,

A2

versus

I,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: kohtunik T. von Danwitz kuuenda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud A. Kumin (ettekandja) ja I. Ziemele,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Noë, H. Tserepa-Lacombe ja C. Vang,

* Kohtumenetluse keel: taani.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 15 punkti 5 ja artikli 16 punkti 5 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus esitati purjeka laevakorpuse kindlustuslepingus kohtualluvuse kokkulepet sisaldava lepingutingimuse kehtivust puudutavas kohtuvaidluses füüsiliste isikute A1 ja A2, kelle mõlema elukoht on Taanis, ning Madalmaades asutatud kindlustusseltsi I (edaspidi „kindlustusselts I“) vahel.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 1215/2012

3 Määruse nr 1215/2012 põhjendustes 15 ja 18 on märgitud:

„(15) Kohtualluvuse eeskirjad peaksid olema hästi prognoositavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. […]

[…]

(18) Kindlustus-, tarbija- ja töölepingute puhul tuleks nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad.“

4 Eeskirjad kohtualluvuse kindlaksmääramiseks kindlustusasjades, mis on reguleeritud määruse II peatüki 3. jaos, on sätestatud selle määruse artiklites 10–16.

5 Kõnealuse määruse artikkel 10 on sõnastatud järgmiselt:

„Kindlustusasjades määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao kohaselt, ilma et see piiraks artikli 6 või artikli 7 punkti 5 kohaldamist.“

6 Sama määruse artikli 11 lõikes 1 on sätestatud:

„Kindlustusandja vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi kas:

a) selle liikmesriigi kohtutesse, kus on tema alaline elukoht,

b) kui tegemist on kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isiku esitatud hagiga, muus liikmesriigis hageja alalise elukoha kohtusse, […]

[…]“.

7 Määruse nr 1215/2012 artiklis 15 on sätestatud:

„Käesoleva jao sätetest võib kõrvale kalduda üksnes kokkuleppe alusel,

[…]

5) mis käsitleb kindlustuslepingut, kui see leping hõlmab üht või mitut artiklis 16 nimetatud riski.“

8 Selle määruse artikli 16 kohaselt:

„Artikli 15 punktis 5 osutatud riskid on järgmised:

1) kahju, mis tekib:
   a) laevadele, ranniku- või avamererajatistele või õhusõidukitele kaubanduslikel eesmärkidel kasutamisega seotud riskist,
   b) teel olevatele kaupadele, v.a reisijate pagas, kui vedu toimub osaliselt või täielikult nimetatud laevade või õhusõidukitega;

2) vastutus, v.a reisijate kehavigastuste ja nende pagasi kaotuse või kahjustumise eest:
   a) mis tuleneb punkti 1 alapunktis a nimetatud laevade, rajatiste või õhusõidukite kasutamisest või käitamisest, ning õhusõidukite puhul niivõrd, kuivõrd õhusõiduki registreerinud liikmesriigi õigus ei keela kokkuleppeid kohtualluvuse kohta selliste riskide kindlustamise puhul;
   b) punkti 1 alapunktis b nimetatud teel oleva kauba kaotuse või selle kahjustumise eest;

3) majanduslik kahju, mis on seotud punkti 1 alapunktis a nimetatud laevade, rajatiste või õhusõidukite kasutamise või käitamisega, eelkõige lasti või prahiraha kaotusega;

4) punktides 1–3 nimetatud riskidega seotud risk;

5) punktidest 1–4 olenemata kõik „suured riskid“, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivis 2009/138/EÜ (kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta) (Solventsus II) [(ELT 2009, L 335, lk 1)].“

9 Määruse nr 1215/2012 põhjendusest 41 nähtub, et EL lepingule ja EL toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli (nr 22) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osalenud Taani Kuningriik selle määruse vastuvõtmisel ning see ei muutunud tema suhtes siduvaks ega kohaldatavaks. Siiski teatas see liikmesriik Euroopa Ühenduse ja Taani Kuningriigi vahelise kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusasjades käsitleva lepingu (ELT 2005, L 299, lk 62) artikli 3 lõikele 2 vastavalt 20. detsembri 2012. aasta kirjaga Euroopa Komisjonile oma otsusest rakendada nimetatud määruse sisu, mille tagajärjel kohaldatakse määruse sätteid Euroopa Liidu ja Taani suhetes. Lepingu artikli 3 lõikest 6 tulenevalt luuakse Taani teatisega Taani ja liidu vahel vastastikused kohustused (ELT 2013, L 79, lk 4).

Direktiiv 2009/138

10 Direktiivi 2009/138 artiklis 13 on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

27. „suured riskid“ –
   a) I lisa A osa liikidesse 4, 5, 6, 7, 11 ja 12 kuuluvad riskid;
   b) I lisa A osa liikidesse 14 ja 15 kuuluvad riskid, kui kindlustusvõtja tegeleb kutsealaselt tootmis- või kaubandustegevusega või on mõne vaba elukutse esindaja ja riskid seonduvad sellise tegevusega;
   c) I lisa A osa liikidesse 3, 8, 9, 10, 13 ja 16 kuuluvad riskid, niivõrd kui kindlustusvõtja ületab järgmistest kriteeriumidest vähemalt kahe piirid:
      i) bilansivarade maht: 6,2 miljonit eurot;
      ii) netokäive: […] 12,8 miljonit eurot;
      iii) keskmine töötajate arv majandusaasta jooksul: 250.

   […]

[…]“.

11 Selle direktiivi I lisa A osa 6. liik „Veesõidukid (mere-, järve- ja jõe- ning kanalilaevad)“ on sõnastatud järgmiselt:

„Järgmiste veesõidukite kahjustused või kaotus:

– jõe- ja kanalilaevad;

– järvelaevad;

– merelaevad.“

Otsus 2014/887/EL

12 Nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsuse 2014/887/EL kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva 30. juuni 2005. aasta Haagi konventsiooni Euroopa Liidu nimel heakskiitmise kohta (ELT 2014, L 353, lk 5) põhjenduses 7 on tõdetud:

„Lisaks peaks liit [Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi raames 30. juunil 2005 sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva] konventsiooni heakskiitmise ajal esitama konventsiooni artikli 21 kohase deklaratsiooni selle kohta, et konventsiooni kohaldamisalast jäetakse välja kindlustuslepingud üldiselt, välja arvatud teatavad täpselt määratletud erandid. Kõnealuse deklaratsiooni eesmärk on säilitada kindlustusvõtjale, kindlustatule või kindlustusega seotud küsimustes soodustatud isikule [nõukogu 22. detsembri 2000. aasta] määruse (EÜ) nr 44/2001 [kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42)] kohaselt ette nähtud kaitsva kohtualluvuse eeskirjad. Väljajätmine peaks piirduma sellega, mis on vajalik kindlustuslepingute nõrgemate poolte huvide kaitsmiseks. Seetõttu ei peaks see hõlmama edasikindlustuslepinguid ega suurte riskidega seotud lepinguid.

Samal ajal peaks liit tegema ühepoolse deklaratsiooni, milles teatab, et ta võib hilisemas etapis konventsiooni kohaldamisel saadud kogemustele tuginedes hinnata uuesti vajadust säilitada oma artikli 21 kohane deklaratsioon.“

13 Otsuse 2014/887 I lisas olev „Deklaratsioon, mille Euroopa Liit esitab kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva 30. juuni 2005. aasta Haagi konventsiooni […] heakskiitmise ajal kooskõlas [selle] konventsiooni artikliga 21“ on järgmine:

„Käesoleva deklaratsiooni (millega jäetakse konventsiooni kohaldamisalast välja teatavat liiki kindlustuslepingud) eesmärk on kaitsta teatavaid kindlustusvõtjaid, kindlustatuid ja soodustatud isikuid, kes saavad [Euroopa Liidu] õiguse kohaselt erilist kaitset.

1. Euroopa Liit esitab konventsiooni artikli 21 kohase deklaratsiooni selle kohta, et ta ei kohalda konventsiooni kindlustuslepingute suhtes, kui allpool esitatud punktis 2 ei ole sätestatud teisiti.

2. Euroopa Liit kohaldab konventsiooni kindlustuslepingute suhtes järgmistel juhtudel:

[…]

d) kui kohtualluvuse kokkulepe käsitleb kindlustuslepingut, mis hõlmab üht või mitut suure riskina käsitatavat järgmist riski:
   i) kaubanduslikel eesmärkidel kasutamisega seotud riskidest tulenev mis tahes kaotus või kahjustus järgmise puhul:
      a) merelaevad, ranniku- või avamererajatised või jõe-, kanali- ja järvelaevad;

      […]

[…]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

14 15. oktoobril 2013 sõlmisid A1 ja A2 Ijmuidenis (Madalmaad) asutatud jaemüüjaga müügilepingu kasutatud purjeka ostmiseks hinnaga 315 000 eurot.

15 Samuti sõlmisid A1 ja A2 selle purjeka suhtes tsiviilvastutuskindlustus- ja laevakorpuse kindlustuslepingu kindlustusseltsiga I. Selle lepingu sõlmimisel, mis jõustus 1. novembril 2013, märkisid A1 ja A2 nimetatud äriühingu esitatud kindlustustaotluse vormil „Application form yacht insurance“ (jahi kindlustuse taotlusvorm), et kõnealuse purjeka kodusadam on Taanis ja seda kasutatakse üksnes era- ja puhkeotstarbel ega rendita või prahita.

16 Selle lepingu kindlustustingimuste ühe sätte kohaselt võis kindlustuspoliisi omanik pöörduda kõigis vaidlustes Madalmaade pädevasse kohtusse.

17 2018. aasta mais sõitsid A1 ja A2 oma purjekaga Soomes väidetavalt karile. Järgmise aasta kevadel avastasid nad kõnealuse purjeka kiilul ja kerel kahjustused. Seega teatasid nad 2019. aasta mais karilesõidust kindlustusseltsile I, kes pärast eksperthinnangut keeldus deklareeritud kahju hüvitamisest kahju laadi tõttu.

18 Pärast seda esitasid A1 ja A2 selle kindlustusseltsi vastu hagi Retten i Helsingørile (Helsingøri esimese astme kohus, Taani), nõudes, et kostjalt mõistetaks välja selle kahju kõrvaldamise kulu hinnanguliselt 300 000 Taani krooni (DKK) (ligikaudu 40 300 eurot) ulatuses. Kindlustusselts esitas nimetatud hagi kohta vastuvõetamatuse vastuväite, kuna vastavalt kõnealuse kindlustuslepingu kohtualluvuse kokkuleppe lepingutingimusele oleks pidanud selle hagi esitama Madalmaade kohtule.

19 19. mai 2020. aasta otsusega nõustus Retten i Helsingør (Helsingøri esimese astme kohus) selle vastuvõetamatuse vastuväitega.

20 A1 ja A2 esitasid selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule Østre Landsretile (Taani idapiirkonna apellatsioonikohus) põhjendusega, et põhikohtuasjas kõne all olev purjekas ei kuulu lõbusõidulaevana määruse nr 1215/2012 artikli 16 punkti 5 kohaldamisalasse ja et neil oli seega õigus esitada oma hagi esimeses astmes Taani kohtusse, ning taotlesid esimese võimalusena kohtuasja saatmist tagasi Retten i Helsingørile (Helsingøri esimese astme kohus) ja teise võimalusena seda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus lahendaks apellatsioonkaebuse sisuliselt.

21 Täpsemalt väidavad A1 ja A2, et „suure riskina“ selle sätte tähenduses tuleb määratleda üksnes kaubanduslikel eesmärkidel kasutatavale kindlustatud laevale mainitud viisil kasutamisel tekkinud kahju. Selle sätte tõlgendus, mille kohaselt loetakse „suureks riskiks“ mis tahes laeva, sõltumata selle suurusest ja kasutusest, sealhulgas eraotstarbel kasutatav lõbusõidulaev, kõik kahjustused, on vastuolus määrusega nr 1215/2012 taotletavate eesmärkidega ja eelkõige eesmärgiga kaitsta lepingusuhte nõrgemat poolt.

22 Kindlustusselts I vaidleb A1 ja A2 argumentidele vastu. Kindlustusseltsi väitel sõlmisid A1 ja A2, kuigi nad on tarbijad, kindlustuslepingu, mis sisaldab siduvat kohtualluvuse kokkuleppe lepingutingimust, mille kohaselt on pädev kohus Madalmaade kohus. Selline lepingutingimus on määruse nr 1215/2012 artikli 15 punkti 5 kohaselt lubatud, kuna selline laevakorpuse kindlustus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on hõlmatud suure riski mõistega nimetatud määruse artikli 16 punkti 5 tähenduses, tõlgendatuna koostoimes direktiivi 2009/138 artikli 13 punktiga 27.

23 Neil asjaoludel otsustas Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas […] määruse [nr 1215/2012] artikli 15 punkti 5 koostoimes sama määruse artikli 16 punktiga 5 tuleb tõlgendada nii, et sellise lõbusõidulaeva, mida ei kasutata kaubanduslikel eesmärkidel, laevakerekindlustus on hõlmatud nimetatud määruse artikli 16 punktis 5 sätestatud erandiga ning kas sellest tulenevalt on kindlustusleping, mis sisaldab kõnealuse määruse artiklis 11 sätestatud põhimõttest kõrvalekalduvat kohtualluvuse kokkuleppe lepingutingimust, kooskõlas asjaomase määruse artikli 15 punktiga 5?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

24 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1215/2012 artikli 15 punkti 5 koostoimes sama määruse artikli 16 punktiga 5 tuleb tõlgendada nii, et laevakorpuse kindlustusleping, mis on sõlmitud muul kui kaubanduslikul eesmärgil kasutatava lõbusõidulaeva suhtes, kuulub nimetatud artikli 15 punkti 5 kohaldamisalasse.

25 Kõigepealt tuleb sellele küsimusele vastamiseks meenutada, et määruse nr 1215/2012 II peatüki 3. jaos on sätestatud erireeglid kohtualluvuse kohta kindlustusasjades.

26 Nii on määruse nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punktis b ette nähtud, et kindlustusandja vastu, kelle alaline asukoht on teatavas liikmesriigis, võib teises liikmesriigis nõude esitaja elu- või asukohajärgsesse kohtusse pöörduda siis, kui hagi esitab kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isik.

27 Siiski on määruses nr 1215/2012 sätestatud võimalus teha teatud juhtudel ja eelkõige selle määruse artikli 15 punkti 5 alusel erand nendest kohtualluvuse erieeskirjadest kokkuleppe alusel, mis puudutab kindlustuslepingut, juhul kui sellega on kaetud üks või mitu nimetatud määruse artiklis 16 loetletud riski.

28 Käesoleval juhul ei ole vaidlust selles, et arvestades põhikohtuasjas kõne all olevat kindlustuslepingut ja sellega kaetud riske, võib osutuda asjakohaseks üksnes määruse nr 1215/2012 artikli 16 punkt 5, mis puudutab suuri riske direktiivi 2009/138 tähenduses.

29 Sellega seoses tuleb meeles pidada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei tule liidu õigusnormi tõlgendamisel võtta arvesse mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on. Samuti võib liidu õigusnormi kujunemislugu olla asjakohane normi tõlgendamisel (25. juuni 2020. aasta kohtuotsus A jt (Aalteri ja Nevele tuulepargid), C-24/19, EU:C:2020:503, punkt 37 ning seal viidatud kohtupraktika).

30 Seetõttu tuleb selleks, et teada saada, kas muul kui kaubanduslikul eesmärgil kasutatava lõbusõidulaeva laevakorpuse kindlustuslepingu puhul võib määruses nr 1215/2012 sätestatud kindlustusasjade kohtualluvuse eeskirjadest kõrvale kalduda, tugineda kõnealuse määruse artikli 15 punkti 5 ja artikli 16 punkti 5 vastavale sõnastusele ning neile direktiivi 2009/138 asjaomastele sätetele, millele on viidatud artikli 16 punktis 5, samuti nende eeskirjade ülesehitusele, tekkeloole ja nende taustal olevatele eesmärkidele (vt selle kohta 27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Balta, C-803/18, EU:C:2020:123, punkt 32 ja seal viidatud kohtpraktika).

31 Mis puudutab vaidlusaluste sätete grammatilist tõlgendust, siis määruse nr 1215/2012 artikli 15 punkti 5 ja artikli 16 punkti 5 koos lugedes selgub, et „kõik „suured riskid“, mis on määratletud […] direktiivis 2009/138“ kuuluvad selles artikli 15 punktis 5 nimetatud riskide hulka.

32 Mõiste „suured riskid“ on määratletud nimetatud direktiivi artikli 13 punktis 27.

33 Esiteks on direktiivi artikli 13 punkti 27 alapunkti a kohaselt suured riskid need riskid, millega on tegemist direktiivi I lisa A osa liikide 4–7, 11 ja 12 puhul.

34 Teiseks kuuluvad artikli 13 punkti 27 alapunkti b kohaselt suurte riskide hulka I lisa A osa liikidega 14 ja 15 hõlmatud riskid sel juhul, kui kindlustusvõtja tegeleb tööstus-, kaubandus- või kutsetegevusega ja riskid on seotud selle tegevusega.

35 Kolmandaks on selle artikli 13 punkti 27 alapunktis c viidatud I lisa A osa liikidega 3, 8–10, 13 ja 16 hõlmatud riskidele, tingimusel, et kindlustusvõtja puhul on ületatud vähemalt kaks nimetatud punkti 27 alapunktis c sätestatud kriteeriumi piirmäära.

36 Käesolevas asjas puudub vaidlus selle üle, et direktiivi 2009/138 I lisa A osa liikidest, millele on viidatud selle direktiivi artikli 13 punkti 27 alapunktides a–c, võib olla asjakohane ainult liik 6, mida on nimetatud artikli 13 punkti 27 alapunktis a. See liik hõlmab jõe-, järve- ja meresõiduki mis tahes kaotust või kahjustusi.

37 Siiski ei sisalda nimetatud liik 6 ega direktiivi 2009/138 artikli 13 punkti 27 alapunkt a mingeid täiendavaid täpsustusi eeskätt sellise sõiduki kasutamise kohta, erinevalt artikli 13 punkti 27 alapunktidest b ja c, mis sisaldavad teavet kindlustusvõtja tegevuse või tema äriühingu bilansi, käibe või töötajate arvu kohta.

38 Seega võib grammatilist tõlgendamist kasutades direktiivi 2009/138 artikli 13 punkti 27 ja määruse nr 1215/2012 artikli 16 punkti 5 tõlgendada nii, et nendes sätetes nimetatud suur risk on jõe-, järve- ja meresõiduki mis tahes kahju, olenemata sellest, kas asjaomast sõidukit kasutatakse kaubanduslikul eesmärgil või mitte.

39 Mis puutub määruse nr 1215/2012 artikli 16 punkti 5 konteksti, siis tuleb märkida ühest küljest seda, et selle sätte regulatiivosale eelneb fraas „punktidest 1–4 olenemata“, millest võib järeldada, et selle artikli 16 punktid 1–4 kujutavad endast artikli 16 punkti 5 suhtes *lex specialis*'t ja järelikult on need punktid 1–4 neis konkreetselt reguleeritud olukordades ülimuslikud punkti 5 suhtes.

40 Teisest küljest on määruse nr 1215/2012 artikli 16 lõike 1 punktis a ammendavalt käsitletud eeskätt merelaevale tekitatud mis tahes kahju, mille on põhjustanud selle kaubanduslikul eesmärgil kasutamisega seotud sündmus.

41 Nagu komisjon õigesti märkis, tuleb siiski tõdeda, et kui meresõidukile – sõltumata selle kasutusest – tekitatud mis tahes kahju käsitataks suure riskina määruse nr 1215/2012 artikli 16 punkti 5 tähenduses, minetaks selle artikli 16 lõike 1 punkt a oma sisu seoses merelaevadega. Sama kehtib ka artikli 16 punktide 2–4 kohta, kuna need punktid käsitlevad artikli 16 lõike 1 punkti a kohaselt laevade kasutamisest või käitamisest tulenevaid riske ja samuti riske, mis kaasnevad kõnealuse määruse artikli 16 lõigetes 1–3 nimetatud mis tahes riskiga.

42 Selline tulemus oleks vastuolus liidu seadusandja kavatsusega anda määruse nr 1215/2012 artikli 16 punktidele 1–4 oma spetsiifiline sisu.

43 Nimelt on määruse nr 1215/2012 artikli 16 sõnastusega sisuliselt üle võetud määruse nr 44/2001 artikli 14 sõnastus. Selle artikli 14 punktid 1–4 – nüüd artikli 16 punktid 1–4 – ei sisaldunud siiski komisjoni ettepanekus nõukogu määruseks (EÜ) kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (KOM(1999) 348 (lõplik)), mis oli määruse nr 44/2001 alus, ja need lisati määrusesse alles seadusandliku menetluse käigus määruse nr 1215/2012 artikli 15 lõikes 5 osutatud riski mõiste täpsustamiseks.

44 Seega toetavad käesoleva kohtuotsuse punktides 39–43 esitatud kaalutlused määruse nr 1215/2012 artikli 16 lõike 5 kitsast tõlgendust, mille kohaselt ei hõlma see säte muul kui kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate sõidukite kahjustusi, mistõttu muul kui kaubanduslikul eesmärgil kasutatava lõbusõidulaeva laevakorpuse kindlustusleping ei kuulu selle määruse artikli 15 punkti 5 kohaldamisalasse.

45 Seda tõlgendust toetavad ka muud kontekstil põhinevad kaalutlused. Nimelt tuleb esiteks märkida, et kindlustusasjade kohtualluvuse eeskirjadest tehtavaid erandeid – nagu määruse nr 1215/2012 artikli 15 punktis 5 lubatud erand – tuleb tõlgendada kitsalt (vt analoogia alusel 12. mai 2005. aasta kohtuotsus Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, EU:C:2005:280, punkt 31).

46 Teiseks tagab käesoleva kohtuotsuse punktis 44 esitatud tõlgendus kooskõla sellega, kuidas liit kohaldab sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlevat 30. juuni 2005. aasta Haagi konventsiooni.

47 Nimelt kohaldab liit seda konventsiooni vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 13 viidatud deklaratsiooni punkti 2 alapunkti d alapunkti i alapunktile a kindlustuslepingutele, kui kohtualluvuse kokkulepe puudutab kindlustuslepingut, mis hõlmab ühte või mitut suureks riskiks peetavat riski, nimelt eelkõige merelaevale tekitatud mis tahes kahju sellise sündmuse tagajärjel, mis on seotud sellise laeva kaubanduslikul eesmärgil kasutamisega. Sellest järeldub, et seda konventsiooni ei kohalda liit seevastu kindlustuslepingu suhtes, mis katab riski, mis tekib seoses merelaeva kasutamisega muul kui kaubanduslikul eesmärgil.

48 Kolmandaks tuleb seoses määrusega nr 1215/2012 taotletud eesmärkidega viimase asjana meenutada, et selle määruse põhjenduse 18 kohaselt iseloomustab kindlustusvaldkonna hagisid teatav tasakaalustamatus poolte vahel, mida selle määruse II peatüki 3. jao sätetega on soovitud korrigeerida nii, et nõrgemal poolel oleks võimalik kasutada enda huvide seisukohalt soodsamaid kohtualluvuse eeskirju kui üldised eeskirjad (vt 9. detsembri 2021. aasta kohtuotsus BT (kindlustatud isiku kaasamine), C-708/20, EU:C:2021:986, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

49 Seega on kõnealuses 3. jaos sisalduvate eeskirjade eesmärk tagada, et nõrgem pool, kes kavatseb esitada hagi tugevama poole vastu, saaks selle esitada liikmesriigi kohtusse, kuhu tal on lihtne pöörduda (vt selle kohta 30. juuni 2022. aasta kohtuotsus Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Kuigi suurt riski katva kindlustuslepingu pooled võivad, tuginedes määruse nr 1215/2012 artikli 15 punktile 5 koostoimes sama määruse artikli 16 punktiga 5, teha erandi kõnealuses 3. jaos sätestatud kohtualluvuse eeskirjadest, sõlmides vastava kokkuleppe, on selline võimalus kehtestatud juhuks, kui on vaja võtta arvesse asjaolu, et sellise kindlustuslepingu pooled on võrdses olukorras (vt selle kohta 27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Balta, C-803/18, EU:C:2020:123, punkt 39).

51 Nimelt ei ole eriline kaitse õigustatud siis, kui tegemist on suhetega selliste kindlustussektori majandus- või kutsetegevuses osalejate vahel, kellest mitte kellegi puhul ei saa eeldada, et ta on teistega võrreldes nõrgemal positsioonil (vt selle kohta 27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Balta, C-803/18, EU:C:2020:123, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Käesoleval juhul ei ole see nii selliste kindlustusvõtjate puhul, nagu põhikohtuasja hagejad, kes ei osale kutsetegevuses, vaid on sõlminud laevakorpuse kindlustuslepingu lõbusõidulaeva suhtes, mida kasutatakse era- ja meelelahutuslikel eesmärkidel, mitte kaubanduslikul eesmärgil.

53 Selles osas ei ole iga juhtumi puhul vaja eraldi hinnata, kas isikut saab pidada nõrgemaks osapooleks. Nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, ohustaks selline hindamine õiguskindlust ja oleks vastuolus määruse nr 1215/2012 põhjenduses 15 määratletud eesmärgiga, mille kohaselt peavad kohtualluvuse eeskirjad olema hästi prognoositavad (27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Balta, C-803/18, EU:C:2020:123, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Seetõttu on määruse nr 1215/2012 eesmärkidega kooskõlas käesoleva kohtuotsuse punktis 44 esitatud selle määruse artikli 15 lõike 5 tõlgendus, mille kohaselt ei kuulu muul kui kaubanduslikul eesmärgil kasutatava lõbusõidulaeva laevakorpuse kindlustusleping mainitud sätte kohaldamisalasse, kuna seda laadi kindlustuslepingu puhul on põhjendatud kindlustusvõtja eriline kaitse ja tagatud on kohtualluvuse eeskirjade prognoositavus.

55 Kõiki eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et määruse nr 1215/2012 artikli 15 punkti 5 koostoimes sama määruse artikli 16 lõikega 5 tuleb tõlgendada nii, et muul kui kaubanduslikul eesmärgil kasutatava lõbusõidulaeva laevakorpuse kindlustusleping ei kuulu nimetatud artikli 15 lõike 5 kohaldamisalasse.

Kohtukulud

56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 15 punkti 5 koostoimes sama määruse artikli 16 punktiga 5

tuleb tõlgendada nii, et

muul kui kaubanduslikul eesmärgil kasutatava lõbusõidulaeva laevakorpuse kindlustusleping ei kuulu nimetatud artikli 15 punkti 5 kohaldamisalasse.

Allkirjad